

در گفت‌وگو با منیر زارع زاده کارشناس مسئول
برنامه‌ریزی درسی حرفه‌وفن مطرح شد:

غلبه ترجمه بر تألیف در کتابهای حوزه حرفه‌وفن

منیر زارع زاده، کارشناس مسئول گروه برنامه‌ریزی درسی آموزش حرفه‌وفن، و در هشتمین جشنواره کتابهای کمک آموزشی رشد، داور گروه داوران درس حرفه‌وفن است. وی با تجربه‌ای که در داوری آثار حوزه حرفه‌وفن در جشنواره‌های گذشته دارد، معتقد است در این حوزه با ضعف تألیف مواجهیم و کتابهای ترجمه‌ای بر کتابهای تألیفی غلبه دارند. همین موضوع یکی از ضعفهای انتشار کتابهای کمک آموزشی، به خصوص در بخش حرفه‌وفن است.

■ تحلیل شما از کتابهایی که تا به حال بررسی کرده‌اید، چیست؟

□ از زمان اجرای طرح سامان بخشی، کتابهای کمک آموزشی و درسی زیادی را بررسی کرده‌ام و به این نتیجه رسیده‌ام که یکی از مشکلات ما در حوزه برنامه درسی حرفه‌وفن، قرابت ظاهری موضوعات با حوزه‌هایی مانند علوم تجربی، جغرافیا و چند موضوع دیگر است. کتابهایی هم که به جشنواره می‌رسند، فقط براساس عنوان جدا می‌شوند و به دلیل همین قرابت، به حوزه‌هایی غیر از حرفه‌وفن اختصاص می‌یابند. در نتیجه ما هر ساله با کمبود کتاب برای بررسی و معرفی مواجه هستیم. امسال نیز با این مشکل مواجه بودیم؛ البته به جز چند کتاب در حوزه کار و فعالیت، سنجش و ارزش‌یابی، و یک کتاب در حوزه دانش افزایی معلمان. به همین دلیل، به پیشنهاد هیئت داوران و با بررسی فهرست کتابهای سایر حوزه‌ها، توانستیم حجم خوبی از کتابهای مناسب و استثنایی را بررسی کنیم که خوش‌بختانه از ابعاد گوناگون، دارای کیفیت خوبی نسبت به جشنواره‌های قبل بودند.

■ در میان کتابهای بررسی شده، چه خلایمی وجود دارد؟

□ متأسفانه بیشتر کتابها در بخش ترجمه هستند و از نویسندگان ایرانی، به جز چند کتاب در

حوزهٔ سنجش و ارزش‌یابی، کتابی نداشتیم. به نظر این خلأیی بود که میان کتابهای رسیده به چشم می‌خورد.

■ در بررسی کتابها، چه شاخصهایی را مدنظر قرار دادید؟

□ چون برنامهٔ درسی حرفه‌وفن فرایند محور و مبتنی بر فعالیت دانش‌آموز بوده است، به این شاخص توجه بیشتری داشته‌ایم. از طرف دیگر، با توجه به مسائل زیست محیطی و رسالت دروس، در پرداختن به این موضوع، به بخشهای گوناگونی مانند حفظ محیط زیست، سلامت بشر و غیره توجه شده است. البته هیچ کتابی به بخش معرفی رشته‌های تحصیلی و مشاغل مرتبط نپرداخته بود. بنابراین قضاوت عمده براساس تصاویر، متون و مفاهیم انجام شده.

یکی از مشکلات ما در حوزهٔ برنامهٔ درسی حرفه‌وفن، قرابت ظاهری موضوعات با حوزه‌هایی مانند علوم تجربی، جغرافیا و چند موضوع دیگر است

■ به طور کلی، وضعیت کنونی انتشار کتابهای کمک آموزشی را در

کشور چگونه ارزیابی می‌کنید؟

□ در بخش تولید و تألیف کتاب دچار ضعف هستیم، ولی در بخش ترجمه و انتشار کتابهای مناسب برای دوره‌های گوناگون تحصیلی وضعیت خوبی داریم.

■ به نظر شما استفاده از کتابهای نامناسب چه اثراتی در روند یادگیری دارد؟ آیا

تهدیدی برای برنامهٔ درسی محسوب نمی‌شود؟

□ اگر منظور محدود کردن دانش‌آموز به ارائهٔ پاسخ به سؤالات کلیشه‌ای و تست است، باید گفت که این گونه برخورد، برنامه‌های درسی را ابتر و قلع و قمع می‌کند. چرا که دانش‌آموزان، بدون آن که به اهداف و محتوای کتاب توجه کنند، بیشتر وقت خود را به حفظ کردن پاسخ سؤالات اختصاص می‌دهند و تنها به بخش کمی از اهداف دست پیدا می‌کنند. برنامهٔ درسی، حذف و غیرقابل دست‌یابی شوند.

■ به نظر شما علت استقبال دانش‌آموزان و گاه معلمان از حل‌المسائلها چیست؟

□ استفاده از حل‌المسائلها دلایل گوناگونی دارد که می‌توان معلم، محتوا، زمان و امکانات برای تدریس را از آن جمله به حساب آورد. البته معلمان غیرمتخصص بیشتر به استفاده از این کتابها علاقه‌مندند، چرا که برای تدریس، توانایی لازم را ندارند. گاهی کتاب درسی دارای مفاهیم و حجم زیادی است که پرداختن به همهٔ آنها در زمان محدود ممکن نیست و لذا از حل‌المسائل کمک می‌گیرند. گاهی هم عدم وجود امکانات باعث می‌شود که معلمها به حل‌المسائلها و یا کتابهای تست روی بیاورند. ضرورت آماده شدن دانش‌آموزان برای مراحل بعد و شرکت در کنکور و امتحانات متعدد، یکی دیگر از دلایل عمدهٔ علاقهٔ معلمان، اولیا و دانش‌آموزان به این گونه کتابهاست.